

A

1996
—
IV.

Szentgyörgy. P. István: 20 esekücsök
97 munkái Colosvaratt, 1678

^{60 p.}
Note: 140 / László Kertész I/1225/

Unicum

Biblioteca "Bohys" Tg-Musej

DEFACT. COPIE

JO
CSELEKEDETEK
GYEMANT
KÖVE.

1429.

Az az:

Amesius Villyám Sz:

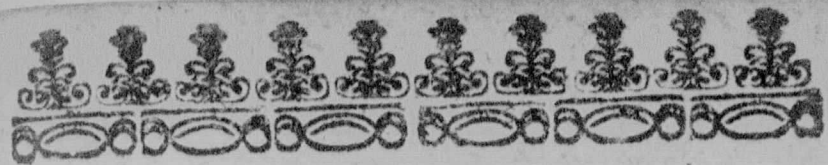
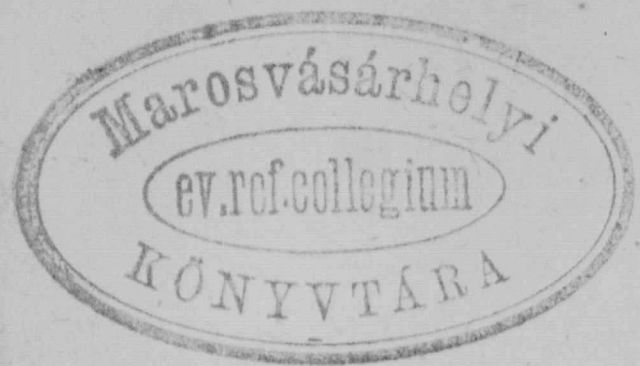
Írás magyarázó Doctornak a'
jó cselekedetekről írt tractája,
melly a' Reformáta Vallásnak
igasságának abban a' valóágos
jó cselekedeteknek mivóltá-
nak az idvefiségre szükséges
vóltának megmutatására Ma-
gyarul bárom Prédikációkban
ki-bocsáttatott.

Sz: GYÖRGYI P. ISTVAN
által.

COLOSVARATT

Nyomtattatott Veres-gyházi Mihály
által. 1678.

1429

Az igazkeresztyéni nével, ke-
gyes indulatokkal, és jó emlékezet-
tel híres neves

F E R F I U N A K,
Tekintetes és Nemzetes
B U D A I P E T E R
Uramnak,

Az Erdélyi Aknák és Portu-
fok fő árendator Urának, nekem ke-
gyes és bizodalmas Patronu-
somnak.

*T*Ekintetes és Nemzetes Uram, e' ki
munkácska melly a' kegyelmed neve a-
latt nap-fényre anyai nyelven ki megyen,
Medullæ Theologiæ a' mennyesz tudó-
mánynak velejének edgyik czikkelye. Az
idvezülő hit által félelemmel, rettegéssel
idveségét munkálkodó embernek lelki mun-
kájának azt mondom, igazán veleje. Mert
az igaz idvezítő hit Isten arany gyűrűje,

Az

Hof.

Hof. 2. v. 18. 19. mellyel Isten az idvezü-
lő lelket el-jedzi az örök életre, a' jó cseleke-
det pedig annak drága Gyémánt köve,
Matth. 5. v. 14. 15.

A' velő a' csontokban, sok erek, inak közt
vagyon el-rejtve a' tagokban és hogy valaki
azt haszonra fordithassa az csontból ki-
hozthassa más becsület és azzal nem bajlód-
ható, vagy bajlani nem érkező emberek ele-
iben adthassa, munka kívántatik arra: A-
tzelos csontos Könyv T. Uram a' Medulla
Theologiae a' mennyei tudománynak ve-
leje; itt erős csontok közzé vagyon bé-re-
kesztve, melyneke' czikkelyében fel-bontása
noha munkás, de igen hasznos, idvefféges,
Nemzetünknek igen szükséges. Mert a'
szegény Római Atyafiak azzal éssik kenyé-
reket, hogy mi olly hitet, vallást tanítunk
a' melyhez nem volna szükséges a' jó csele-
kedeteknek járulni, mellyel né kellene a' jó
cselekedeteknek egyben köttetni, mely távul
lígyen ez illyen vallás, ördögi, nem kereszt-
tyéni vallás, s' ugy el-is fogta már sokaknak
szemek világát, e' helytelen hamis vád,
majd ritka már az igaz Evangelicus a' ki
az ő hitinek gyűrtjében valóban igyekezné

AZ

az jó cselekedetek ragyogó Gyémánt-köve
bé-foglalni, holmi cselekedet nélkül való
hólt hithez akarván támaszkodni. Jac. 2 20.

Ezen dólgot forgatván Nemz. Szegedi
György Uram, ki nem messze az Isten or-
szágától, edgy alkalmatossággal az kegyel-
med Udvar házánál Mindszenten, di-
csiré s' javallá vallásunkat ugyan; de azon-
ban azt sajnállá s' kárlá benne, hogy mi az
idveffégre szükségeseknek nem hinnök a' jó
cselekedeteket. Melyre kívánván kegyel-
med az én feleletemet, óltalmazám azzal
vallásunkat, hogy sőt minden Scholáink-
ban recepta Theologiánk peculiariter külön
kiváltképpen való helyen tanit arról s' sü-
késefnek tanittya az idveffégre. Melynek
Magyarrá fordítására akkor kegyelmed
kérven, im Nemzetes Patronus Uram nem
csak Magyarrá fordítottam; hanem azon
tudós Doctornak több irásból, s' többeknek
ú tanításból bővebben meg-világosítottam,
és a' kegyelmed neve alatt három prédiká-
tiókban ki-bocsátottam, látván kegyelmed-
nek az Isten dicsőffégre és a' jó cselekedet-
tek felől a' józan értelemre repdeső sz: száu-
dékát. Ide járul-ez-is, mivel én-is (azok
köz-

A3

köz-

bőzül szegül végül edgyik utolsó lévén a' kik kegyelmed kezébül várják fizetéseket) az én Kegyelmes Ur am után e' Nemes hazában meg hitt bizodalmas Fautoromnak s' Patronusomnak recognoscálom kegyelmedet. Azért hogy éjjeli és nappali fok fáradságinak dicsiretes emlekezeti mostani szisztiben is fen maradjon jóvendőben is, kegyelmed vegye ez ősz: övér kis oblatiomat jó neven, olvassa figyelmetessen, rejtse szívében jó méllyen, hogy idvezitő hitinek új-jában nyomott arany gyűrűje ragyogó Gyémánt-kövekkel az Jézus vérében meg-szenteltetett egész élete tündököllyön valóságos jócselekedetekkel.

Kegyelmed hiti és öröme segéde
Sz: Györgyi István, a' Christus szenedésében társ.

Conciones has tres ab Authore coram me lectas Orthodoxiae fidei congruas pulchrè & ingeniosè juxta Caput 3. Libri 2-di, Medullæ Amelii digestus vernaculâ nostra lingua doctè redditas, judicari typo mandandas non paucis frugiferas. Székini 1678. penult. Julii stylo Gregoriano.

Gasp. N. Tiszabecsi, Orthodoxarum in Transylvania Ecclesiarum Episcopus.

Első Prédikáció. Matth.

12. V. 35.

A jó ember az ő szívének rejtékéből hoz előjót.

FEddi Idvezitőnk a' káromko- Füg: dó Phariseusokat a' fellyebb va- gése. ló igékben, mert midőn edgy ördögös embert meg-gyógyított volna, azt mondgyák: Ez a' Bezebub ördög által úzi az ördögöket az emberekből, kiket győzhetetlen okokkal meg-czáfolván Jézus minekutánna meg-mutogatta volna nékik, melly bőrnyű, melly meg-bocsáthatatlan véték a' káromkodás, ki mutattya az ő szőrnyű gónofságoknak kutfejét, hol legyen, s' mutat az ő szivekre, sziveknek meg-veszett gonof indultatyára s' azt mondgya okának, miért ők olyan gonofok? mert gonof az ő sivek, az ő siveknek

Alkal-
matof-
saga

indulattya. Mely okoskodásának igazságát bizonyította, a' rothat fának, viperáknak, veszett kutyának és a' rejtek háznak példájában, mintha így szólana: *A' rothat fának rossz gyümölcse legyen, a' mérges kígyónak fájása is mérges, a' büdös kutyának folyamattya is büdös, a' rejtek házból a' mit oda bétesznek azt adhattya-elő: a' ti szájatokból is azért jó kigonosz, mert gonosz a' ti szivetek, és annak indulattya, ha jó volna a' ti szivetek, jó jünek a' ti szájatokból mert a' jó ember az ő szivének rejtekéből jót hoz-elő.*

Sum- Melly igékben summa szerint
máj. meg-mondgya Idvezitők minden mi külső cselekedetinknek jóségának, igazságának, tisztaságának, micsoda kutyafeje mi bennünk a' szű, a' szűnek jó indulattya.

Rész. Két dolog nagyon itt. 1. vadnak a' jó cselekedetnek okai.

1. benn is szerző oka ki cselekesi, az ember.

2. micsodás ember, a' jó ember

az

az az: az Isten jó befédének magvából ujjá született ember.

3. honnét hozza vagy cselekeszi a' jót. Az ő szivének rejtekéből az az: jó indulattyaiból.

II. Vagyon a' jó cselekedet.

Jót hoz elő. En a' leczkének ingként való magyarázattyaát elhagyván czéломra fiatek. Magyarázat.

1. Kérdés legyen ez: *Micsoda a' jó cselekedet?*

Tudd-meg jó idejénkorán: A' mi Istenhez való engedelmességünk mint a' test, külső belső tagból, így két részből, a' jó indulatból és a' jó indulatnak meg-cselekedéséből áll. (a)

Azért, a' jó cselekedet a' jó indulatnak jóra hajlandóságából kifolyó olly munka, melyből áll egyikből a' mi Istenhez való fives engedelmességünk mint a' test a' külső tagokból. (b)

II. K. *Másképpen micsoda nével neveztetik a' jó cselekedet?*

Felelet. Mondatik fénlő cselekedet.

As

ke-

a' Am
sine Me
dul. 1.2
cap. 29

b. th.
1. 2.

kedetnek *Matth. 5. 5.* mért mint az arany gyűrőben fénlík a' drágakő, így a' hitnek gyűrűjében mellyel Isten idvességre el-pecsétel, tündökölni kell a' cselekedeteknek Gyémánt kővének, s' ha ezzel egyben nincs foglalva, nem egész gyűrű, mondatik *Phil. 4. v. 8.* dicsiretes cselekedetnek mert amaz nagy napon meg-dicsirtetnek a' jó szándékú jó cselekedetű *Szentek Matth. 25. v. 34. 40.* mondatik annak felette Istennek munkáinak *1. Pet. 2. v. 5.* mert a' mit az Aron aranyból csinált homlok előjében, valának kedvesek az Ur előtt az Izrael fiainak ajándéki. Így az Ur Christus érdemében Istennek retők a' jó cselekedetek, *Exod. 28. v. 38.*

III. Kérd. *Hány dolgok kívántatnak a' jó cselekedethez?*

Felel. *Négy dolgok. Első, hogy jó kufőből származzék, az az, a' léleknek jó indulatnyából, vagy az akaratnak jóra hajlandóságából, mert*

mert a' roshatt fa nem teremthet jó gyümölcsöt *Mat. 12. 33.* vagy a' mint egy az ellenkező Aryafiak közzül ki-fakasztja: Szükség a' *Kal. az 12. Könyv 3. r. 4.* ki jót akar cselekedni, Istennek kedvében szerelmében legyen, az igaz szót őben a' Christusban legyen bé-öltött. Faiban romol hát ez értelem berint az opus de congruo mellyet a' Christuson kívül hit nélkül való ember cselekednék.

Itt kérheted: *Hát az ujjá nem született emberek akarmi jót cselekedgyenek nem léssen jó cselekedet?*

F. A' dolog a' mellyet cselekednek Substantia operum jó, mert még az Isten ismertetin kívül való emberek-is az törvényhez illendő dolgokat cselekesznek *Rom. 2. 14. CC. 1. 3. c. 17. 9. 2.* mellyek magokban jók; de jól nem cselekedhetik, mert meg-vefett a' kufő, nem tiszta.

Ez ellen azt mondhatnád: *Ha Ellen- az ujjá nem született ember jól nem cselekedheti azt a' mi jó, csak felhadgyon hát minden jó cselekedeten, ne*

imádkozzék, ne halgassa az Istennek
igéjét, ne adakozzék, mert jól nem
cselekedheti ő azt.

sh. 18.
5. 1. l.
2. F. Az Isten kegyelmén kívül
lévő ember ha bintén a jót jól nem
cselekedheti-is, tartozik jót csele-
kedni. 1. Mert a' jó magában-is jó,
2. Mert a' kegyelségnek és szere-
tetnek munkáival ha azokat tsele-
kesik a' hitetlenek azt nyerik, mind
bűnök kevessebb, s' mind bünte-
tések kevessebb lészen. 3. Mert a'
jó dolgoknak cselekedetivel mint
az Egyiptomi bábák áldást nyer-
nek az Isten kegyelmén kívül való
emberek, mert azokat-is Isten, az
ő sok és titkos jóvoltának gazdag-
ságából nem hadgya jutalom nél-
kül.

II. El- Igy hát a' hitek sem cselekedhet-
lenve- nek lelki jót, mert ő benne-is meg-
tés. vagon a' bűn, a' lelki veszettség.

F. A' hitekben lévő veszettség,
melly mind személyekben s' mind
cselekedetekben meg-találtatik,
nem tébi az ő Istenhez való tiszte-
ket

ket, jó cselekedeteket, és engedel. CC. 7.
melségeket semmissé, csak kissé-
bökké, mellyek a' Christus töké-
letes igaságával el-fedeztetvén-
lésznek ő benne kedvesekké.

II. Meg kívántatik a' jó csele- sh. 3.
kedethez hogy a' mit cselekedünk
Istentől parancsoltatott dolog lé-
gyen az, vagy nyilván, börtul szó-
ra ki-fejezve, vagy jó következés
által, oka, mert hejában tisztellyük
Istent tanítván &c. *Matth* 25. 9.
Deut. 12. v. 8. 32. *Num.* 15. 39.

III. Kivántatik a' jó vég jó fel-
tőt cél vagy jó igyekezet, az az: sh. 3.
az Isten dicsősége, és olly végek,
mellyek tartoznak az Istennek di-
csőségére, melly a' mi jónk és fe-
lebarátunk haszna *2 Cor.* 10. 31.
mert minden jó cselekedethez meg
kivántatik hogy ha formaliter,
nem, akar csak virtualiter arra ki-
ható erő berint nézzen az Istenre,
mint cselekedetinknek fő s' utolsó sh. 6.
végire, másod rendben pedig, a' mi
jónkra, és felebarátink hasznára.

17. 7. *Xiv* IV A' jó mód vagy jó formában való végben menetele a' cselekedetnek, mellyet hogy megérthess három dologot kell megtudnod.

I. Miben áll a' mi cselekedetünknek jó módgya, vagy jó formában való végben menetele.

II. Micsoda dolgok kívántatnak a' mi cselekedetünknek jó módgyához.

III. Micsoda erejek vagyon azoknak a' hét környül álló dolgoknak az emberi cselekedetekben.

F. az elsőre. All az Istennek kijelentetett és meg-ismért akarattal való edgyezésben, mert a' mely akarattal Istennek nem értjük, nem lehet az igazgató regulája finór mértéke a' mi cselekedetünknek.

Ellen-
vetés. De itt azt mondhatnád: Hát a' jó lelki ismértet nem leheté igazgató regulája a' mi cselekedetünknek?

F. Az Istentül tanittatott jó lelki ismértet, másod rendben az Isten igé-

igéje után lehet a' mi cselekedetünknek subordinata regulája, a' mennyiben igazgattatik az Istennek belzédétül, s' hiszen annak, cc. 1. s' beretébül munkálkodik, oka, 3. c. 17 mert az Istennek igéje is annyiban 9. 8. 9 igazgató regulája cselekedetünknek a' mennyiben értjük.

Hát ha vétkes, vagy kételkedő az lelki ismértet leheté regulája &c. Ellen-
vetés.

F. Az vétkes vagy kételkedő lelki ismértet, nem lehet a' mi cselekedetünknek regulája, noha az ellen-is cselekednők nem lehet, mig az Isten belzédéből azon dolog felől jobban meg nem tanittatunk.

Ujjab Kérd. Hát ha valamely dolog felől lelkünk ismértetiben kétségesek vagyunk, szabadé azt cselekednünk vagy nem, olyankor mihez tartssuk magunkat?

F. Meg kell magunkat fognunk azoknak cselekedetül, mert a' ki kételkedéssel esik abban a' mit jóvá hagyott, az lelki ismértetiben kárhoztatott.

De ismét kérhető: *Hát ha an-
nyira perplexa a lelki ismeret oly ba-
jos tusakodó állapotban vagyon, hogy
azt mind el-hagyni, s' mind megcse-
lekedni véreknek itéli?*

F. Lehetetlen dolog az, hogy
a' kettő közzül valamelyiknek
inkább hitelt ne adgyon. Azért
minda' két részről a' dolgot jól
meg-hányván vetvén, azt kövessé
inkább a' mellyik mind az Isten-
törvényéből, s' mind a' dolognak
természetéből inkább meg-álhat, o-
ka, mert a' lelki ismeretnek apró-
lékossabb akadályi s' kételkedési
nem vehetnek-el a' jól meg-hánt
vetett dolog mellől. Ezt így ért-
vén, lássuk a' második kérdést.

A' másodikra felelet: Imez hét
circumstantiák kívántatnak; *Qui?*
th. 9. Quid? Ubi? Quibus auxiliis? Cur?
Quomodo? Quando? az az, hogy
jó formában, jó uton módon men-
nyen végben a' mi cselekedetünk,
meg-kivántatik. Ki-cseleksi? *Mi?*
Hol? Miálta? Miért? Mimódon?
Mi-

Mikor cseleksi? mert edgyen
edgyen minden mi cselekedetink-
nek vadnak környül álló dolgai a'
mellyektől függ a' mi cseleked-
tünknek jósága, vagy rosszasága.

*Ezek a' környül álló dolgok, a' mi Ellen-
cselekedetinknek czéllýára tartoznak* *vetés.*
*Hát nem annak módgyára formájára
vitetnek?*

F. Ezekről a' környül álló dol-
gokról kétképpé gondolkozhatók.

I. A' mennyiben ezek az a-
karatnak munkái, és ezek a' mi a-
karatunknak czéllýai, mert mikor
valamit akarunk, akarjuk azt-is a' *th. 10.*
mi benne vagyon egészen, és így
annak környül álló dolgaitis.

II. A' mennyiben az akaraton
kívül más tehetségeknek ngymint *th. 11*
az értelemnek, öt érzékenységek-
nek és külső tagoknak munkái,
környül álló dolgokká lesznek
mert adjunctumivá hozzá járult-
tekintetivé lesznek a' dolognak.

De itt azt kérhetnéd I.

*Valamely dolognak végét mond-
hat-*

batnié inkább circumstantiának?

F. Igen-is az értelem és több külső tehetségekre nézve. Így az alamisna adásban az Isten dicsősége s' az én akaratōra nézve, berrō oka annak; hogy az begénynek adgyak, az én értelmemre szememre, s' kezemre nézve, hogy meg-lássam kinek adom azt, az Isten dicsőségéhez járuló dolog, melyre nézve környűl álló dolognak mondatik.

II. Kérheted azt-is: *A' dolgot a' mi cselekedetünknek vége részéé jóvá, vagy annak czéllya?*

F. Erre azt mondom elsőben, Tulajdonképpen s' leg elsőben az *sh. 4.* dolognak mindjósága s' mind rosbasága vagyon az ő belső végiből, a' mellyet magával hozott, mert a' melly dolognak jó a' belső vége, maga a' dolog-is jó. Így énekelni a' templomban jó, mert énekelni magában jó dolog.

II. Azt mondám tulajdonképpen s' leg elsőben, mert másod rend-

rendben az dolgok az ő jóságokat vagy nem jóságokat vélik az ő czéllyokból, és circumstantiájokból. Innét immár a' dolognak czéllya és vége, ugyan azon gyakorta, mind a' jó s' mind a' nem-jó dolgokban, kiváltképpen azokban a' mellyekre az akarat belsőképpen igyekezik és el-is választ, azt mondom belsőképpen, mert az akaratnak külső munkáiban különböz a' vég a' cselekedetnek czéllyátul. Így az adakozásnak czéllya az alamisna, pénz, kenyér, &c. vége az Isten dicsősége, immár azok nem edgyek, különböznek.

Ha a' jó vég a' dolgot jóvá, a' rosb Ellen-
vég pedig rosbzá részéé, elég hárt a' mi vetés.
jó cselekedetünkre a' jó szándék; ha
jó véget teszünk fel, a' gonosz dolog-
ra pedig szintén elég léssen a' gonosz
fel-tört czél.

F. Nem elég a' mi jó cselekedet- *sh. 5.*
tünkre, csak a' jó vég jó igyekezet,
hogy vagy közönségeffen vagy
ne;

nevezet szerint valamely jó veget
tegyünk-fel, mint példának oká-
ért, ha valaki a' másét el-tartaná
vagy el-lopná, hogy abból begé-
nyeket segéllyen, templomot ép-
pítsen, nem elég itt a' jó fel-tött
cél, hanem az eszközöknek is
jóknak kell lenni, meg-kivántatik
imez három-is: A' ki cselekszi, a'
mit cselekszik, a' mód a' mint cse-
lekszi jók legyenek. A' mi a' go-
nos dolgot nézi, a' gonosz fel-tött
cél, bándék, bintén elég arra.

A' harmadik kérdésre a' felelet
ez: hogy meg-tudgyad micsoda
erejek &c. Tudd-meg elsőben...
Az emberi cselekedetek három-
félék

1b. 14. Jók, gonoszok, vagy közép
dolgok.

A' jók azok mellyek az ő illendő
végekre igazgattatnak, és az Isten
akarattal edgyeznek. A' go-
nos dolgok azok mellyek az ő il-
lendő végekre nem egyenesen i-
gazgattatnak, és az Istennek aka-
rat-

rattyával ellenkoznak.)( )(

A' közép dolgok azok mellyek
magokban sem jók sem gonoszok,
sem parancsolta Isten, sem tiltotta.

Azért ezeket így értvén a' har-
madik kérdésre: *Micsoda erejek va-
gyon t. i. &c.* azt felelem.

Elsőben a' környül álló dól-
goknak ez az ő erejek tehetségek
a' közép dolgokban, hogy a' kő-
zép dolgokat mellyek magokban
sem jók, sem gonoszok, jókká vagy
gonoszokká teszik.

Igy, járni, a' mezőre ki-menni
szabados dolog, de a' mezőre juh
lopni ki-menni nem szabad, go-
nosz dolog.

Másodszor tudd-meg. A' do-
lognak jóvá tételére a' négy fel-
lyebb meg-irt okok és az hét kő-
nyül álló dolgok edgyen edgyen
bőrin úgy meg-kivántatnak, hogy
azoknak csak edgyikének nem lé-
te-is az cselekedetet hibátság nem-
jóvá teszi.

Az

Tudo mány A' szűs' az szűnek jó indulattyá-
kutfeje; melly ha jó, igaz és tiszta,
a' mi külső cselekedetink-is jók, i-
gazak, és tilzták. A' jó ember &c a'
holott a' rejteken vagy gazdagsá-
gon a' szűnek jó indulattyát érti
Urunk, hasonlítván a' szív a' jó
rejték házhoz, vagy kutfőhöz,
melyben ha jót tézzen-bé, jót ad-
hat ki, ha a' kutfő tiszta, annak fo-
lyamattya is tiszta Luc. 6. v. 45.
Példa erre Abel és Cain, mind az
ketten áldoznak Istennek, a' Cain
áldozattya nem jó utálatos: Abe-
lé jó igaz, Isten előtt kedves, mert
tiszta sziből, hittel meg-ékesítte-
tett szívnek jó indulattyából szár-
mazott.

Abimélek hogy Sára Afiszont
Abrahám feleségét el-ragadtatá,
az erőszakos cselekedetiért meg kell
vala érte halni; de hogy az ő si-
vének tisztaságából mivelte, azt
mondgya az Isten: *Tudom én is
hogy a' te szivednek tisztaságából,*
Éc.

Éc. annakokáért meg-tarítottatta
hogy ne véekznék.

Mert a' szű az életnek kezdeti,
melyből származnak az életnek
minden cselekedeti, *Prov. 4. v. 2.*
a' szű hát minden gondolatoknak
kutfeje, &c.

A' mint azért a' tiszta kutfőből
származhatik tiszta folyamot. Így
a' szűnek jó és tiszta indulattyából,
jó és tiszta cselekedetek származ-
nak.

1. *Hasz. Oktatás.* Ha a' szű, a'
szűnek jó, &c. Hát a' belső csele-
kedetnek mind jósága, robbasága
azon egy a' külsővel, nem más,
az az, ha belső jó, a' külső-is jó;
de nem két jó, hanem azon edgy
jó cselekedet, mely az embernek
az ő engedelmeségének nem két
munkája, hanem azon egy enge-
delmeségének két gradusa. Így
akarunknak lenni, a' Isteni szol-
gálatra, és külső cselekedetével ^{th. 25.}
végben vinni az Isteni szolgálatot,
nem két jó cselekedet hanem csak
két

két gradusa azon egy munkának,
melynek edgyike a' belső, el-vége-
zódik a' külső által.

II. Ha a' szű a' szűnek &c. hát
a' külső cselekedet a' belső nélkül
se jó, se gonosz nem lehet tulaj-
donképpen, hogy jó nem lehet o-
ka, mert a' mi külső cselekedetink-
re a' jóság, a' szűnek belső jóságá-
ból származik, hogy gonosz sem
lehet tulajdonképpen, oka ez, mert
th. 26. gonofságais a' külső cselekedetnek
a' szű gonofságából jó ki. Így em-
bernek semével hunyorítani, a'
szűnek belső munkája nélkül, se
jó se gonosz, de bujaság fejében
hunyorítani, gonos; a' mint hogy
ellenében jó fejében hunyorítani
jó. De a' belső cselekedet mind
jó s' mind gonos lehet, a' külső
nélkül.

III. Nem elég hát a' mi cseleke-
detinknek jóságához, ha az em-
ber előtt jók szépek és tiszták a' mi
cselekedetink hanem ha azt akar-
juk hogy valóba jók, valóba tiszták,
ták,

ták, valóba szépek legyenek, a' mi
sziveiknek meg tisztított,
kutfőből származzanak, oka,
mert &c.

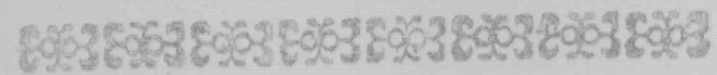
IV. A kar mely jó legyen-is hát
a' mi cselekedetünk materiájában,
ha könyörgés, Biblia olvasás, s'ent
igének halgatása alamisna ostroma-
tás leszén-is: de ha a' szű tisztá-
lan leszén, a' mi cselekedetinket
meg-fereszteti, és azoknac termé-
szeteket el-változtattya: úgy hogy
a' könyörgés ne legyen könyör-
gés, az ige halgatás ne legyen ige
halgatás, &c. Es miképpen sem-
mi mentésére nincsen a' bűnös
embernek mikor a' gonosz dolog-
ban jó szível forgolódik; úgy an-
nak-is semmi derék látattya nin-
csen Isten előtt, mikor a' jó dolog-
ban tisztátalan szível forgolódik.

V. Nem lehet hát az emberek-
nek cselekedeteknek jóságáról th. 33.
vagy nem jóságáról csalhatatlan
ítéletet tenni, csak az dolog-
nak kimeneteléből, mert noha sz:
B igaz,

Igaz, és az Isten-is azt kívánja,
hogy a' ki a' véteknek ítélő bír-
ja az emberek között mindenkor
inkább, az kegyesebb részre hajol-
lyon, csak hogy ama dolognak ki-
menetele-is a' bűnt felellyen-meg.

Intés. Akarjé oh ember a' te
Istenednek kertiben gyümölcsö-
ző fa lenni, akarodé a' Jésus Chri-
stusban való igaz hitedet, valóság-
gos jó cselekedetektől meg-mu-
tatni: akarjé igazságos valóságos
jó cselekedeteknek áldozatyaival
Istenednek áldozatot tenni, a' meg
ígértetett jutalmat el-venni, régy
szere a' tiszta szívre, annak jó indu-
latyára; tisztíts-meg szivedet, lel-
keder a' Jésus vérebe, es érdemében
való hitnek általa. Jer. 4. 14.
Rom. 3. v. 27. ékesics-fel igazság-
gal, tisztasággal, Istenhez feleldhez
való jó indulattal a' te lelkedet,
hogy a' te cselekedetid Isten előtt a'
Christus érdemében való hit által
kedvesek legyenek, mert a' funda-
mentuma, ebben vagyon bé fog-
lal.

lalva (mint a' frigy ládában a' man-
na) az a' méltóság mely szerezt I-
tentül minden jó cselekedeteknek
méltóságot a' jutalomra.

II. Predikáció 2Cor. 8.

V. II. 12.

Inti, Pál Apostol a' Corintusbé-
lieket az adakozásra, hogy a'
mint meg-volt benne az előtt a'
jó akarat, és el-is kezdték vólt,
azonképpen meg-légyen valóság-
gal a' jó cselekedet-is, melyre azt
mondhatta volna valaki a' szegé-
nyek között: Eonékem Isten ke-
vesset adott, és kevesset adhatok.
Meg-felel im már az Apostol erre
jó idején. Abbul adgyatok a' mit
Isten adott, mert azt az adakozást
kedvelli Isten, a' mely a' tehetség
szerént vagyon, ha kevesset adtok-
is a' néktek adatott tehetség sze-
rint, csak légyen két jó indula bul,

Sum-
mája.

Alkal-
matof
sága,

B₂

mert

mert az Isten nem azt nézi először
a' mit ad ember, hanem a' szivet-
minémű szivel adgya.

Részei Két részre hasadnak az igék.
az i. Az elsőben vagyon az Irtés, v. 11.
gék. De mostan, &c. A' holott, 1. Ki-
nek. ket int é a' Corinthusbélieket. 2.
ideje. Mostan, mellyet ellenében
vét az cselekedet nélkül való igye-
kezetnek idejések, v. 10. 3. mire
inti, az alamisvának, jó cselekedet-
nek elvégzésére mellyet 2. kar-
ban állit.

I. A' belő cselekedetben, mely
a' jó akarat.

II. A' külső cselekedetbē, mely
a' jó akaratnak meg-cselekedése.
ezt ismét két rendben helynezteti.
1. Az el-kezdésben. 2. Az véghez-
vitelben.

A' másodikban meg-fel né-
mellyeknek a' szegények közzül
egy magokat óltalmazható ment-
ségekre mert azt mondhatják va-
la: Ennékem Isten keveset adott,
a' kevésből keveset adhatok, azt
mond-

mondgya erre. Abból adgyatok a'
melyben meg-mondgya a' jó cse-
lekedetnek közelbról való kuffe-
jét, mely a' jó akarat. 2. Annak
Isten előtt kedveségét; ked. &c.
3. A' proportiot, hogy a' tehetség
szerint adgyanak a' miék vagyon.
4. Oka. mert, azért kedves em-
ber, a' mie vagyon, nem &c.

Magyarázat.

IV. *Hány képpen cselekedsz szük
mi a' jót?* th. 21°

F. Két képpen. Külső belső-
képpen. Elsőben is belsőképpen
a' jót, akaratunkal jó indulatunkal
kell cselekednünk mellyet itt jó a-
karatnak nevez az Apostol, a' 9.
rész. 2. v. kész akaratnak buzgó
indulatnak a' 7. v. szűben el-gon-
dolt gondolatnak, a' 8. ba, jó kedv-
nek. Az után pedig külsőképpen
külső cselekedetünkkel, kell azt
végben vinnünk.

V. *Micsoda a' belső jó cselekedet?*

F. Tulajdonképpen az akarat-
nak munkája; mellyek vagy bel-
B; th. 22°
sób.

sőbbek a' minémű az igyekezet,
(vagy szándék) és az választás,
vagy küllyebrehatók, mint, adni,
járni, énekelni, böjzolni.

VI. Az akaratnak belső munkái
hányfélék?

th. 4. F. Két félek, mert vagy nézik
a' dolognak végét, mint az akarat-
nak hajlandósága, az akarás, az i-
gyekezet, a' dolognak szereteti, ki-
vánása és affelől való öröme, mel-
lyeket Actus Elicitusoknak hívják
a' Deákok, vagy penig az Eközö-
ket, mint a' választás, edgyezés,
véle élés, mely az akaratnak kül-
lyebre ki-ható munkái.

VII. Micsoda a' külső jó cselekedet?

th. 23. F. Az akaraton kívül a' több
tehetségeknök munkái, mellyek,
az értelem, az érzékenségek és a'
külső tagok által mennek végben.
Azokat a' mellyek az értelem és
az érzékenségek által végbe men-
nek közönségesen belső cseleke-
dereknek, a' mellyek a' külső tagok
által, a' kéz, láb, szem, &c. által lé-
nek

nek külsőknök hívjuk.)(X

VIII. Vané olyan jó cselekedet, a'
mellyet Isten nem parancsolt volna,
mellyek a' parancsoltatott dolgokon fe-
lyül tökéletességnek cselekedési
vólnának?

F. Ninesen. 1. Mert nines olly th. 34.
jó, mellyet Isten az ő igéjében e-
lönkben nem adott volna, vagy
közönségesen az parancsolatok-
ban bé-foglalva, vagy nevezet be-
rint külsőnarról parancsolván, más-
képpen héjában tisztellyük Istent
ollyan dologgal, mellyst ő felsége
nem parancsolt. 2. Mert csak a-
zokat sem cselekedhettyük mind
a' mellyeket Isten parancsol, hát
annál többet annyival inkább nem.
3. Mert Idvezitőnk parancsollja
azt minékünk, légyünk tökéle-
tessek, Matth. 5. v. 48. hát min-
den tökéletességnek munkái pa-
rancsoltatott dolgok.

IX. Mivel a' fellyebb meg-mo-
dott dolgokból értjük hallynk, hogy
minden jó cselekedethez a' négy okok

Értehet conditiók szörin meg-kíván-
tatnak, az ugy lévén: Micsoda dol-
ok. 16. gok következnek ebből szükségeské-
ppen?

th. 17. F. Három dolgok szükséges-
képpen következnek ebből.

I. Hogy az mi jó cselekedet-
ünk míg az világon vagyunk, tö-
kéletesség nélkül valók, és hogy
minden fogyatkozás nélkül valók
legyenek nem lehet.

th. 18. II. Másodika' mi következik
ez: hogy a' mi cselekedetünk Isten
előtt nem kedvesek ō magokban,
hanem csak az Ur Jélus Christus
igasságában tetszők s' kedvesek.

th. 19. III. Hogy még az ujjá szület-
ett emberek cselekedetiben is nin-
csen érdemre való erő, mely az I-
sten igasságátul valami fizetést ve-
hetne, mint az szegédött szolga az
Urátul.

Ellen- De azt mondhatnád: Nám fe-
vetés. Mát. 5 v. 11. merces, B E R igazítetik
az jó cselekedetnek. Azért érdemel
az jó cselekedet, mert a' bér az ér-
demből adatik.

F. A' mit sz: Máténál *μιο θος*-
nak nevez Idvezitiónk. azt Luc. 6.
v. 31. 32. *Χαρις*-nak nevezi, mert
nem érdemből s' adósságból, ha-
nem kegyelemből adatik Rom. 4.
v. 4. mondathatik s' mondatik-is
penig béretek, mert a' mint a' bé-
res, munkás, midőn szegédött dol-
gát el-végezi, bizonyosan várhat-
tya a' fizetést. Így a' kik Isten bō-
lejében hiven munkálkodnak mi-
dőn munkájokat el-végezik, pāl-
lyájokat meg-futtyák, bizonynyal
el-vézik.

X. Micsoda tulajdonsági vadnak
a' léleknek külső belső cselekedetinek
és micsoda különbségek vagyon egy-
másközött?

F. A' belső cselekedetnek olly
természet szerint való az ō josága,
vagyrolzisasága, hogy ha jó vagy th. 24.
rossz, a' mennyiben természet sze-
rint való cselekedet, csak lehetet-
len hogy (in genere moris) az er-
kölcsre nézve, az ō joságában, vagy
rosszsiságában ne maradgyon.

B5

De

De a' k'ülső cselekedet a' menzyl-
ben természetbéli munka, ha jo
málsá lehet, az az, rossz (in genere
moris) az erkölcsre nézve, az az,
ha ott rossz volt, itt jóvá lehet, ha
itt jó volt, amott rosszá változha-
tik. p. o. Ki-menni a' mezőre ma-
gában jó, de a' végre ki-menni
hogy juhót, vagy ókrót lopjon,
már gonoszszá létezen. Ismét ha
valaki utra indul jo végre s' utában
meg-állapodik gonosz végre, az
külső cselekedet gonoszszá lehet.
A' második s' harmadik regulákat
lásd az Oktató hasznában; az első
tudomány alatt, az 1. 2. confecta-
sióban.

IV. A' mint az jo indulat ter-
mészeti szerint belső csele-
kedetre ki-fakad: Így az akarat-
nak belső cselekedeti, minden e-
sejével a' külsőre fiet. 740. 2. 22.

1. Mert a' belső származtatya
a' külsőt. 2. Mert az akarat paran-
csola' külső tagoknak. 3. Mert az
belső a' külső által végeződik-el.

I. Hát

I. Hát a' hitet a' jó cselekedetek
végezik el?

F. Ugy de nem (effective) szár-
maztatására nézve; hanem declara-
tivè ki-mutatására nézve.

II. Ha a' belső cselekedet a' külső
által végeztetik-el, hát a' külső csele-
kedet ha a' belsőhöz járul neveli a'
belső cselekedetnek jóságát, vagy ross-
szságát, p. o. tisztelni az Istent cse-
lekedettel, neveli az Isteni tisztelet-
nek jóságát a' mely csak az akaratban
vagyon.

F. Neveli nem intensivè; ha-
nem extensivè, non proprie, &
per se, hanem per accidens az az,
nem belső természetiben, hanem
külsőképpen való ki-terjességé-
ben, mert a' kitallyes igyekezettel
azon vagyon, hogy felebarátját
meg-öllye; de azomban hol mi al-
kalmatlanságok miá nem enged-
tetik, hogy végben vihessé, ugy
tartatik Isten előtt mint gyilkos;
ellenben ha tellyes minden igye-
kezettel azon vagyon, hogy fele-

B6

ba-

I. El-
lenve-
tés.
th. 27.

II. El-
lenve-
tés.

th. 22.

barátságát meg-segillye; de erejében, értékében, tehetségében megfogyatkozott, az Isten azt úgy vésti mintha meg-segítette volna.

V. Mint hogy némely dolgok jósága vagy robbasága függ az dolgoknak czellyátul és környülálló dolgaitul, némellyeknek pedig az végtül a mi végre eber azokat cselekebi. Azért azoknak az cselekedeteknek jósága vagy robbasága, mely a dolgoknak czellyátul és környülálló alkalmatosságaitul függ az ő természetekre nézve, elébb meg-vadnak a' külső cselekedetben mint a' belsőben, noha ordine existentiae az ő lételekre származásokra nézve, hogy meg-legyenek, elébb meg-vadnak az belsőben, p. o. az jó dolog akarni kinek kinek az ővét meg-adni: mert jó dolog magába kinek kinek az ővét meg-adni. Így akarni lopni, rossz dolog, mert magában a' lopás rossz dolog. Oka, az más külső dolog oka a' belsőnek az igyekezetre nézve. Ellenben pedig

niga' belső cselekedet, oka a' külső cselekedetnek az dolognak végben vitelére nézve.

VI. Valamelly dolognak pedig jósága vagy rosszasága függ azon végektül, elébb meg vadnak az belső cselekedetben, és az után talátnak az külsőben mert a' végre való szándékozás az akarat belső munkája. Így el-hadni ezt az világot az igazságért jó dolog, jó külső cselekedet, mert akarni vagy igyekezni az igazságra jó belső cselekedet. Ellenben alamisnát adni hejában való dicsőség kívánásért, nem jó, mert akarni és igyekezni hejában való dicsőségre nem jó.

VII. A' mi cselekedetünk és engedelmeségünk melly csak a' külsőben áll, a' belső nélkül azon hypocritaság s' a' valóságot jó cselekedeteknek csak árnyékai: de a' belső a' külső nélkül noha nem e-gész, mindazáltal igaz lehet és ha a' tellyes akarat meg-vagyon arra hogy külsőképpen-is meg-cseleked-

kedgye és csak az alkalmatosság.
32° vagy tehetség nincs reá hogy vég-
ben vigye, Isten előtt kedves mint
ha meg-cselekedte volna, 2 Cor.
8. v. 12.

Tudo mány. Az Isten a' valóságos jó cselekedet-
eket mellyekben az külsők a' belsőkkel
egyben kötötték, a' belsők minden e-
rővel tehetséggel a' külsőkre fiethetnek,
igen kedveli szereti.

Ha előbb az jó akarat meg-va-
gyon, kedves. Az cselekedetet
is végezzétek el.

Miképpen az jó akarat megvált,
az cselekedet valósággal meg-lé-
gyen. Ezekben mind a' külső s'
belső cselekedetet meg-kivánnya,
s' ha a' külső belsőtől származik,
Isten kedveli, szereti, Ter. 4. v. 7.
Ha jól cselekedsz avagy nem lé-
szesz-e kedves? Jól cselekedék
Abel, mert az külsőt az belsővel
egyben kötö, s' Isten az ő áldozat-
tyát kedvellé.

Cornelius féle az Isten, szüntel-
len könyörge, alamisnát osztoga-
ta a

ta a' községnek, és az ő jó cseleke-
deti fel-hata Isten eleiben, és em-
lekezetben lön. Act. 10. v. 33.

Es ismét az v. 35. azt mondgya
szent Péter: Bizonyára minden
Nemzetiségbe kedves ő néki a' ki ő-
tet féli, és igazságot cselekeszik.

Sid. 13. 16. v. Ilyen áldozatok-
ban gyönyörködik Isten. 1 Pet. 2.
v. 1, 2. Lovetvén minden gonofsá-
gor--- legyetek lelki ház, lelki áldo-
zatoknak áldozására mellyek Isten-
nek kedvesek a' Jésus Christus által,
a' 10. v. Ismét. Mikor jól cseleke-
tek kedves Istennél.

Mert az Isten tellyes szüből lé. I. Oka
lekből, tellyes minden erőből, és
tehetségből való szeretetet kíván.
Luc. 10. 17. Prov. 23. 26. egész
szüvet, nem fél szüvet kíván.

Math. 5. 13 15. Az Isten hivei
világnak világossági, kiknek cse-
lekedeteknek ugy kell félni,
hogy azokat látván mások dicső-
ítsék Istent. Az egybe kötött, &c.

Mert az ilyen jó cselekedetek. II. Oka
szár-

származnak igaz hitből, tiszta szü-
ből. Matth. 12. 35. Ez ilyen cse-
lekedetek az Christusban hit által
bé-oltatott szőlő vetésének ter-
mési, gyümölcssei. Joan. 15. v. 2.
Rom. 7. 4. mellyeket az Atya meg-
tisztít hogy több gyümölcsöt te-
remcsenek.

III. Ok Mert az ilyen jó cselekedetek-
nek ígér, és ad Isten jutalmát. Rom.
2. 6. 7. Joh. 5. 28. 29. Ezeknek
mondgya ama' nagy napon: Jer-
tek el. &c. Mat. 25. v. 34--40.

I. Ház. Nem bűn hát a' Jésus Christus
Oktat által meg-igazult hiveknek tiszta
sziből, igaz hitből származott jó
cselekedetek Isten előtt, mett' ihon
kedvelli szereti azokat. Es noha
legjobb cselekedetek is a' hivek-
nek, nincsen minden hiba és meg-
bocsátásra való fogyatkozás nél-
kül, mindaz által a' fogyatkozás-
ok a' Christus tökéletes igazságá-
val el-fedeztetvén lesznek ó ben-
ne kedvesek, Istennek tetszők.
Exod. 28. v. 38.

De

De ez ellen az Olasz vallásu A. Ellen-
tyafiak azt mondgyák: Nám a' ti ^{vetés.}
Doctóritok Luther, Calvinus, Be- ^{Kala-}
za, Philep a' jó cselekedeteket bű- ^{sz soló}
nöknek, ocsmányságnak ta- ^{203.}
nították.

F. Azokból a' mi Doctóraink
szavaibul nem mutathattya-meg
Pázmány hogy az igaz hitből tisz-
ta szüből származott jó cselekedet-
eket ocsmányságoknak s' bűnök-
nek mondták volna. 2. Azok a'
mi Doctóraink szavai többire mon-
datnak a' Christus kegyelmén ki-
vül lévő embereknek cselekedeti-
ről. 3. Csónkán bonkán citállya
a' mi Doctóraink szavait, s' szánt-
szándékkal nem akarja látni azok-
nak értelmét, tedd-fel Eriek Uram
az oculárt, ott vágyon (a) Cálvi- ^{a Lib.}
nusnál, *si in sua dignitate censeantur* ^{3. Inst.}
c. 14. n. 9 *si in se censeantur* n. 11. ^{cap. 12.}
^{n. 4.}
*si severo Dei iudicio examinantur. il-
la tamen perinde accipit at si purissima
essent.*

IV. Nem mondanak többet a'
zok-

zok is a' Pápista némely derék Do-
ctoroknál; sőt midőn foedumnak
Impurumnak mondgyák magok-
ban ha Istennek szoros, kemény i-
téletialá vétetnék, csak azt mond-
gyák a' mit az Prophéta mond,
Esa. 64. v. 6.

V. Tudd-meg azt jó atyámfia
a' mi Doctorink a' jó cselekedete-
ket az idveiségnek es meg-igazu-
lásnak okai között rekesztik-ki,
nem az hívő ember hitinek gyűrű-
jéből, mint az egész tractából meg-
érthedd. Lásd a' harmadik kérdés
alatt lévő ellenvetéseket.

II A' mi jó cselekedetink nem
ő magokba hát nem a' magok ter-
mészetibe Isten előtt kedvesek; ha-
nem a' Jésus Christus érdemében
hitünknek általa, oka, mert azo-
kat a' jó cselekedeteket kedvelli,
szereti Isten, a' mellyekben a' kül-
sők a' belsőkkel egybe kötöttnek,
a' mellyek hitből tiszta sziből szá-
maznak.

III. A' mi jó cselekedetink melyek
csak

csak a' külsőben állanak, a' belső nél-
kül akarimádság, akarige halgatás,
akar adakozás &c. légyen, csak
árnyéka a' valóságos jó cselekedet-
nek, oka, mert az Isten azokat az
valóságos jó cselekedeteket &c.

IV Noha Isten a' jó szándékot
és kívánságot-is kedvelli, a' hol
tellyességgel megfogyatkozik az
külső tehetség; mindazáltal a' bel-
ső a' külső nélkül nem egész, csón-
ka; mert azokat a' valóságos jó
cselekedeteket kedvelli, szereti I-
sten, a' mellyekben &c. D: s. rossz
fa-is az, a' melly gyümölcsöt nem
teremt.

Feddi közönségesen mid azo- II. Has
kat, a' kik a' hitnek gyűrűjében feddés
nem foglalják-bé a' jó cselekedet-
eknek gyémánt követ, Istennek
kellő, tetsző, jó cselekedetekben
magokat nem gyakorolják, az I-
sten kertiben csak helyt haszonta-
lan foglaló, gyümölcstelen vad
fák, kik vagy semmi gyümölcsöt
nem teremtenek; vagy ha terem-

tenek, nem jó gyümölcsöt; vagy ugyan mérges gyümölcsök et remtenek, bojtort és bogács kórot. A' minéműek.

I. A' kik az Isteni szolgáltnak, kegyességnek munkáit halzontalanak tartják, a' Jób halgatóival azt mondják: Vallyon: Job 21. 15.

II. A' kik' külső belsőképpen a' jót nem cselekedik, a' külsőket belső jószág nélkül, a' bűnek, léleknek belső jósága, tisztasága nélkül; a' belsőket külső nélkül akarják elvégezni, kik külsőképpen könyörögnek, énekelnek, testi füllel halgatói az Isten igéjének; de az Istenül távol vadnak szivekkel. *Esa. 28. 13.* vagy ha valami jó indulatot őnt Isten bivekbé, meg-fojtyák s' azt sem hadgyák gyümölcsözni az Isten kertiben. Halhatza mit beszéll-szent Jakab, *Cap. 2. v. 18.*

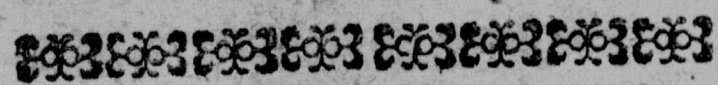
III. Azok, a' kik vastagon pengetik ajakokon; hogy ők Christus hivei, Reformatusok, azomban, fesslett életűek, mindenbűnben tor-
kig

kig hevernek; mint a' Disznó az fertőben, minden bűzgóság, irgalmaságnélkülvalók, tisztátalanok, főlvények, kevélyek, rézgefek, Inneprontók, húzok, vonók, káromkodók, Isten szolgait kergetők. Azt kérdem; Ezeké az Isten kertiben bé-óltatott fának, az igaz Evangelicus embernek gyümölcsői? Ki-vágja Isten az ő szőlőjéből az ilyen fákat. *Mat. 3. 10.* meg-mállya az Isten az ilyen szőlőt, el-pusztítja, gyepűjét le-rontya, az vad kanokkal ki-turattya, a' gaznak, tövisnek fel-nóni oda hadgya! *Esa. 5. v. 6. Luc. 12. v. 51, 52.*

No, Seregek Urának szőleje Magyar Izraélnek háza; akarté Hazádban meg maradni? Isten szőleje ez, a' melyből, ha az gyümölestelen fákat vagy ki-vagdal Isten, vagy az vadkanokkal ki-turattya, &c.

IV. Legyünk szorgalmatosok Intés: hát a' jó cselekedetekben, kezd-
gyük

gyük és végezzük-el a' jót, a' má
külső cselekedetünk bármazzanak
a' szűnek, léleknek jó indulattya-
ból, a' szűnek jó indulattya, igaz-
sága, tisztasága pedig, világoskod-
gyék, külső Isten előtt kedves kel-
lemetes jó cselekedetekkel, a' kül-
sőt a' belső mellől, a' belsőt a' kül-
ső mellől; sőt a' belsőt a' külső
mellől ne szakaszjuk-el; mert
mint a' test a' lélekkel edgyütt jár
az emberben, s' migl'ember. e' ket-
tő egymásttulel nem szakadhat:
Igy a' külső belső cselekedet, a' va-
lóságos jó cselekedetekben, egy-
ben köttetett, Amen.

III. Prédikáció 2 Cor. 9.

v. 6.

A' ki szűkőn vét, szűkőn
arat, a' ki bővőn vét, bő-
vőn arat.

1001

Inti Pál Apostol a' Corintusbéli Sum-
mája-
szenteket, a' jó cselekedetre, a-
dakozásban való jó réteményre,
jelentvén az vételnek és aratásnak
példájában, hogy az igaz hitből,
tisztasúból bármazzott jó rétemény-
nek bő jutalmát adgya Isten.

Két Részei vadnak az igéknek.

mert.

1. Szoll az adakozásról a' ve-
Rési-
tésnek példájában.

2. Annak hasznáról vagy ju-
talmáról, az aratásnak példájában.

A' hol elsőben vagyon a' semély
a' ki vét és arat. Másodszor va-
gyon modgya, vagy a' proportio,
mint vészi a' jutalmat, a' mint vét.
A' ki szűkőn vét szűkebben, a' ki
bővőn vét bővebben jutalmat
vészen.

Miben különbözünk mi a' Pápis-
táktul az jó cselekedet felől való tu-
dományban? Kérd.

Sokakban. (1) Mert ók az ele-
ve el-látott jó cselekedetet, az em-
bernek üdvességére való választá-
sása-
Felel.

tásának okának tanítták (melly
meg nem áthat; mert az Isten vá-
lasztása nem az cselekedetekből
vagyó *Rom. 9. 11.* mert minek előt-
te se jött se gonosz nem cselekedez-
nek volna *v. 12.* az Isten Jákobot be-
rette, Esaut gyűlölte *v. 13.* hanem a-
hivó *v. 14.* könyörülő Istenül *v. 16.*
kegyelemből *cap. 11. v. 5. 6.*)

Mi tagadgyuk (2) Mert ők az ja-
tselkedeteket érdemekeknek tanít-
tyák *ex opere operato*; ugj hogj ma-
gokbul a cselekedetekből légyen a

Bellar. méltóság a jutalomra, érdemre;
rom. 4. nem különbben mint a pók a ma-
lib. 7. ga gyomrából fonnya az ő hálójá-
Bonar. nak fonálát: így ők az ő cseleke-
lib. 1. deteknek erejéből akarják ki te-
sent. kernia a méltóságot az érdemre, ju-
dist. 4. talomra. Mi pedig kegyelemből
q. 1. vallyuk, hogy vesztzük a cseleke-
deteknek jutalmát, melynek az hit-
fundamentoma a Jésus Christus vé-
rében és érdemében; mert az hit-
lévén a cselekedeteknek ki szol-
gáltatója, *Jákob. 2. 22.* az hit I-

ten kenyelmet fogja-meg a' Chri-
stusban, melyből vészti a' jutalmát,
nem az érdemből, *Rom. 11. 6.*

(1) Mert ők a' jó cselekedetet,
az meg-igazulásnak okai közzé
számlállyák, (de nem igazul-meg
ember a' törvénynek cselekedeti-
ből; hanem a' Jésus Christusban
valo hit által, *Gal. 2. 6.*) Mi pedig
az meg-igazulást ember hitinek
gyümölcsének taníttuk, mellyel
mind meg-igazulását, s' mind hitit
meg-mutattya ember.

IV. ők az idveiségnek érdem-
lő okának tanítták, melly csak e-
gyedül a' Christus. *Rom. 5. 19.* mi
pedig mind ez életbeli, s' mind a'
következendőjöknek, és mennyei
jutalmoknak el-véteinek régula-
jának, sinót mértékének vallyuk;
mellyekhez szabja, alkalmaztat-
tya, mérsékli Isten a' fizetést. *2Cor.*
5. 10. mellyek nélkül nem idvezi-
ti Isten rendszerint az meg-éleme-
dett embert, *Heb. 12. 14.*

V. Az Atyafiak a' jó cselekedet-

C

te

teken többire inkább csak az em-
lekezetes jó téteményeket értik,
mellyeket az emberek szegények-
szükölködők, igyefogyottak há-
nára szoktak cselekedni, az miné,
mű az alamisna olztás, templum,
Schola csináltatás, templomhoz,
scholához, Ispotályhoz való ada-
kozás, mellyeket valakik tiszta fi-
ből, Istenhez való buzgóságból
cselekedeznek, az mennyei Urtól ju-
talmat vesznek; Mi pedig a' jó cse-
lekedeteken értyük közönsége-
sen, minden Istenünkhöz, feleba-
rátunkhoz való szeretetünknek,
búségünknek, igazságunknak jól
végben ment munkáit, az Istennek
természiti, Isteni tiszteletit *cap. 4.*
lib. 2-di. a' minémű a' hit. *Cap. 5.*
reménség, *cap. 4.* Isteni szeretet,
cap. 7. abból származó munkákat,
az ige halgatást, *cap. 8.* imátkozást,
cap. 9. és a' rendkívül való szük-
séges kérésnek jó módgyát, melly
az esküvés, *cap. 10.* Sorsvetés *cap.*
11. kinek ellenébe vettetik az I-

ten-

tennek a' késértet, *cap. 12.* és a'
rendelt Isteni tiszteletet, *cap. 13.*
annak módgyát, *cap. 14.* idejét,
cap. 15. Felebaeátunkhoz való tisz-
tünknek hiszszük pedig közönsé-
gessen, hogy neki igazát meg-ad-
gyuk, *cap. 16.* tisztelségét. *cap. 17.*
életét vagy emberságét, *cap. 18.* é-
letének tisztaságát meg-óltalmaz-
zuk, *cap. 19.* adásban, vévésben ki-
nek kinek az övét meg-adgyuk.
cap. 20. felebarátunk felől igaz ta-
nubizonyságot tegyünk *cap. 21.*
Sorsúkal megelégedgyünk, *c. 12.* e-
zen kívül közönségesen szólva,
nincs olly tisztünk, a' mely ezekre,
mint egy közönséges felzekerne ne-
vezetekre ne vitethessék. Ezekes
igy értvén, ez a' tanuság innét.

Az Isten az igaz hiból, tiszta fi-
ből származott jó cselekedeteket, nem
csak kedvelli, szereti; hanem azokat
ugy meg-is jutalmaztattya és fizeti,
hogy a' mint a' cselekedetek többek,
vagy kevessebbek, az jutalmot is a-
zokhoz mérsíekli, az többeket na-

Cz

gyob-

Tudó-
mány.

gyobbakat, több nagyobb jóval jutalommal meg-fizeti.

Meg-terfzik innét, mert ihon-
ugy inti, a' jó cselekedetre, az ada-
kozásbéli jó réteményre, hogy azt
is meg-mondgya, hogy nem csak
szereti, a' jó szível adakozót,
az ő adakozásoknak hasznát, nem
csak reájok terjeszti v. s. hanem a'
kik bővebben vernek az ez, ada-
koznak, bővebben-is aratnak, az
az, bővebb jutalmat vésznek.

A' tudománynak három ága va-
gyon, 1. Hogy tiszta szivből kell
származni. 2. Hogy Isten a' tiszta
sziből, lélekből származott jó cse-
lekedetet meg-jutalmaztattya. E-
zeknek igazságát, okait, hasznait,
a' két első tudományokban értet-
tük, már az harmadikat lássuk,
hogy Isten a' proportio szerint fi-
zet, a' kinek cselekedeti többek
vagy kevessebbek.

Példák erre az Apostolok, kik
el-hagyván a' Christusért minde-
neket; sőt el-szenvedvén az ő ra-
n-
n-

nubizonyosságáért minden gyaláza-
sokat, tizenkét székekben ülnek,
az ujjá születésnek napján, és a' ti-
zenkét Nemzetséget meg-itéli,
Matth. 19. Luc. 19. v. 17. 19.

A' Talentummal kereskedő bol-
gák között az öt girával tíz girát
nyerő szolgának ezt mondá az Ura:
Légyen birodalmod tíz városon,
az öt girát nyerő szolgának pedig
légyen birodalmad öt városokon.
Dán. 12. 3. A' bölcsék félnenek
mint az Egnek fényessége, és az
kik sokakat az igazságra visznek,
miként az csillagok örökön ó-
rökké; az egeknek fényességi pe-
nig nem egyenlőképpen félnenek,
mert más az Napnak, más az hólde-
nek, más az csillagoknak fényessé-
ge; sőt még a' csillagoknak is és a-
zoknak fényessége-is, ki kisebb, ki
nagyobb, *2Cor. 15: 41.*

Mert az Isten, a' mindeneknek I. Oka;
igazán fizető biró, kinek kinek az
ő cselekedeti szerint fizet. *Jelen. 22.
12. Matth. 25. 34. 41.* Ahoz kép-
pest
C3

pest a' mit cselekedett a' testben,
mely szavában reguláját, mértté-
ké: jelenti a' jutalom vételnek.

II. Mert az jó cselekedet meg-sza-
poritonak meg-szaporitva Isten á
jutalmot, Prov. 11:25. És a' mi-
képpen édes az álom a' nap terhét
vilelő munkásnak; de sokkal édesb
annak a' ki nagyobb munkával vi-
szi végben dolgát: így édesebben
nyugosznak Abrahámnak kebelé-
ben, a' kik az napnak terhét visel-
ték nagyobb mértékben.

III. Mert a' Jésus Kristus által meg-
igazult; jó cselekedetre igyekező,
jó szándéku hitek bajnakok ez vi-
lágon, pallya futók, a' nékik igitte-
tett jutalom pedig igazságának ko-
ronája, 2 Tim. 4:8. kinek kinek az
ő cselekedete szerint, Rom. 2:5.
melyben ha mivoltát, mennyisé-
gét, minéműségét nem nézné Isten
a' cselekedeteknek, sem az ő igaz-
sága, annyira nem féltlenék, a' fi-
zetésben, sem pedig képtelenséget
nem cselekednék, ha azonnak, kik
a' jó

a' jó cselekedetben való álhatatos-
sággal, dicsőséget, tisztességet,
halhatatlanságot keresnek, kárho-
zattal fizetneis nem hamis pedig az
Isten, hogy el-felejtkeznék, az jó
igyekezetű, szent bándéku hitek-
nek cselekedeteiről. Hebr. 6. 10.

Hát a' kegyeser más szor valami jót cse- Ellen-
lekeszik, ha életit gonoszban helyhezeti is, vétés,
várhatya hát annak jutalmát?

F. A' kik a' kegyeségnek munkáiban
mint forgolodnak, szolgálnak, Istennek,
a' szerint véstik is el a' jutalmat. A' kik pe-
nig csak ideig, test szerint szolgálnak Is-
tennek, ad nékik testi, világi, ideig való
jókat, oka, mert a' ki meg-rövidíti uttyát
az Istenhez, az Isten is meg-rövidíti a-
zokhoz jó kedvét. Esa. 48. 18. 2 Chron.
15. v. 42.

2. Tudd meg azt. Ha az igaz bizván az
ő igazságához álmokságot cselekesik, go-
noszban helyhezeti az ő élete folyását
az ő igazsága, jószágos cselekedete emlé-
kezetben nem léssen, Ezech. 33. v. 13. 18.
vagy ha tellyeséggel feledékenységben
nem megyen is. Igen nagy és derék jutal-
mat soha nem véssen, mert hosszú az Is-
sten uta, végig kell azon menni, végig
kell azon a' pallyát meg futni, a' ki a' de-
rék jutalmot el-akarja venni. 2 Tim. 4:8.

Hason: I. Oktat. Nem Erdemlő oka hát, hanem
nem regulája a' mi cselekedetnek a' jutalom-
lombnak, oka, mert azokhoz képest fizet-
ti meg Isten, a' mint azok többek, vagy
kevésbé.

II. Nem cuda hát hogy a' kik csak ide-
ig testiképpen mint a' béresek úgy szol-
gálnak Istennek, hogy az Isten is csak ide-
deig való teszi jókkal fizet azoknak, nem
lelkikkel, mert ök is csak test berint for-
golódnak a' lelki szolgálásban, meg-ter-
sík, mert az cselekedetek &c. Ellenben
az valóságos Jót azoknak tartya s' edgy
Isten, a' kik lélekben igazságban szolgál-
nak néki Joh. 4. v. 23.

III. A' proportiot, egyenlőséget meg-
tartya hát Isten a' cselekedet és a' jutalom
között, a' fizetésben, s' ahhoz szabja a' ju-
talmot. Oka. Mert ahhoz képest fizet,
a' mint a' jó cselekedetek többek, avagy
kevésbé az az, Isten a' fizetést úgy al-
kalmaztattya, mérsékli az embernek cse-
lekedetéhez, hogy a' mi okból az ember
múzt cselekeszi, a' mennyit cselekesik, mi-
némú dologot cselekesik, egyenlővel, vagy
hasólóval fizeri meg. Innét a' proportio
egy néhány féle. Causae, Quantitatis,
Qualitatis, & assimulationis.

Ellen. Nem egyenlő dicsőségben boldogságban
vették. lennének hát az idáezflendő lelkek az örök-
életben?

F. Egy dicsőségben boldogságban
létez-

lésznek, mert azon egy Istennek sinét láttyák,
mellyet a' Deákok Objectiva beatitudonak hivo-
nak: de nem egyenlő dicsőségben lésznek. Mert
noha azon egy Istennek sine látásával be-
telnek mindandiosült lelkek (p. o. noha a' nagyobb
edénybe több víz mégyen, mint a' kisebbben; de
ha mindentek csordultig töltőd, sine úgy
tel telzen a' kisebb, mint a' nagyobb. Így az I-
sten sine látásának kisebb mértékvel, dicsőf-
ségben egyféle meg telünk) Mindazonáltal a'
dicsőségnek mértéke egyben nagyobb lész, mint
mint másban.

II. Ellen. Lám Mat. 30. v. 13. A' fölő mun-
kások mind egyenlő fizetést, tiz tiz pénzt vő-
nek a' kik 11. orakor mentek is anuyit vőtek,
mint a' kik az egész napnak terhét viselték. A-
ért a' dicsőségben is egyenlő fizetés lész.

F. Abban a' példabeszédben csak azt akar-
ja a' Christus meg-mutatni, hogy a' jutalom
nem a' cselekedetnek érdeméből; hanem a' men-
nei gazdának jó akarattyaibul kegyelméből va-
gyon, v. 15. Avagy &c. 2. Nem szól ott idve-
zitőnk a' mennyei boldogságnak egyenlő vagy
nem egyenlő mértékéről. 1. Mert azok a' mun-
kások zugolódnak vala, de a' mennyei boldog-
ságban nem lésznek egymás ellen, sem az gazda
ellen zugolódás, mert mindeniknek elég dicsőf-
ség lész. 2. Mert ezek a' tiz pénznél többet
kivánnak s' várnak vala, a' menyországnál pe-
nig senki nem kívánhat többet.

II. Ház. Intés. No hát idvefégteket szere-
tő lelkek, kik a' Jésus Christuban való hit által
vőt-

vöttétek azt a' méltóságot, hogy lennétek Istennek fiaí, forgalmatoskodgyatok azon, mutatásatok meg a' ti hiteteket jó cselekedetekből, Jac. 2. 8. foglaljátok bé az hitnek arany gyűrűjében (mellyel Isten magának el-jegyzett Hof. 2. 20.) a' jó cselekedetnek drága gyémánt követ, a' ti cselekedetetek úgy világoskodgyék, hogy azokból a' ti mennyei Atyátok dicsőíttessék, mert ihon szereti, kedvelli Isten az igaz hitből, tisztaszból származott jó cselekedeteket. Azért a' ti munkátok soha az' ő jutalmát el nem veszti. Sid. 6. v. 10. hanem a' mint kinek kinek léfzenek az ő cselekedeti többek, vagy kevesebbek, a' serint bő jutalommal meg fizeti. Ne hátrá igyekezze kiki serényen, hiven, igazán, tellyes tehetsége szerint tisztit tenni a' kegyességnek munkáiban, gondgya léfzen az mennyei Urnak arra, hogy a jutalmat meg adgya Matt. 5. Es ha szintén tisztetekben sziveffen forgoló dó lelkek, e' háláadatlan világba bukón vesítetek is el jutalmatokat, s' ha szintén zuzavar sélvesek, erős kemény telek követik is hűségess forgoló dó stokat, emlekezetnek könyvei irattainak ti érettetek Mal. 3. 16. soha nem vesítetek el a' jutalmat, meg fizet Isten néktek királyi módon Jel. 22. 12.

III. Ha s. Vigasztal e' tudomány minden jobban, kegyesség munkáiban, serényen, hiven, igazán forgoló dó lelkeket. Elsőben is azokat, a' kik tisztetekben hivatalyokban hiven, igazán el-járnak, de jámbor szolgálattynak jutalmátul ez háláadatlan hitván világtul megfosztatnak. Ne valaki serényen, hiven, igazán tisztetekben el-jártál, bátor e' háláadatlan világ a

jutalmat tülled el-tagadgya, bátor azoknak sebekben, kebeleken dugja a' kik arra méltatlanok, bátor tégedet mint Dávidot Abolon Archifellel sékedből ki-kergeffen, bátor tisztet el követéséért tömlöczre, fővételre ítéllyen. Matt. 14; de tütödra légyen az igaznak dólga jólléfzen, mert az ő cselekedetinek gyümölcsével él. Esa. 3. 11. Másodszor. Azokat a' kik alacson hivatalban helyheztettétvén azt mondgyák: En országostisztben nem forgok, lelki Tanító. Országot örálló, Hadnagy, Bíró faluba városba, nem vagyok, seginy bólga, sántó vető, kapás, cséplő, csak edgy sovágó ember vagyok, hallodé? csak serényen, hiven, igazán, járj el tisztetbe, forgolódgyál a' kegyességnek munkáiba, kinek kinek meg-fizet Isten, Nagynak, Kicsinynek, ha csak egy pohár hideg vizet adtál is (ha borod, sered nem vólt) az Ur nevében nem vesztet el annak jutalmát. Harmadszor. Vigas. a' kicsiny tehetségű; de jó sándékú hiveket, kik Isteneknek Nemzeteknek hazájoknak javára, másoknak hasnára serényen, hiven, igazán igyekezik tisztetek cselekedni; de jó sándékba meg-fogyatkoznak, halladé? Megfizeti Isten csak a' jó sándékot is, ha a' külső tehetség, szerencse ki-menetele nem lehet is. Dávid csak jó sántából tötte vala fel hogy Urnak házat épít, és azért az Ur az ő házának állandóságot igire. Negyed. Vigas. mind azokat valakik Istenekhez felekhez való tisztetek mellett, a' kegyességnek munkái mellett sok mel-

méltatlanságokat, sámkiveiéft, üldözést szenvednek, sokat sirnak, keseregnek, és azomban szenvedéseknek jutalmát nem hamar láthatják. Hallodé? Boldogok azok a, kik sirnak keseregnek, Matt. 5. v. 11. 12. mert bőséges az ő jutalmok menybe.

É' háládatlan világ fiainak úgy teszik, hogy ezeknek orcájokon, szakállokon le folyó könny hullatások, csak a' porban hullanak, vagy szentes kebkenejeken, szakadozott fő allyokon csak eláradnak; de emlékezetnek könyvei irattak azokért, és az mindeneknek mindeneket bővön meg-fizető Isten, irgalmasságának tömlőjében sedis' rakja azokat, Solt. 56. és bő jutalommal Királyi módon meg-fizeti azokat, Apoc. 22. v. 12. Jövel Uram Jósus! Jövel. Amen.

- VÉGE -

1000